

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ خیرالدين حفظه الله تعالى

موضوع:

احکام؛ وضو، غسل و تیمم

بسم الله الرحمن الرحيم

پرسش

نویسنده: مصطفی حسینی

تاریخ: ۱۳۹۶/۵/۳۱

لطفاً بفرمایید اگر بعد از مسح سر، انگشتان دست خشک شود، جهت مسح پا چه باید کرد؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۶/۶/۸

همان طور که در کتاب «بازگشت به اسلام»^۱ تبیین شده، خداوند در کتاب خود به مسح سرها و پاهای پس از شستن رویها و دستها در وضو امر کرده و فرموده است: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ﴾^۲؛ «ای کسانی که ایمان آوردید! هرگاه به نماز بر می‌خیزید، روی‌هاتان و دست‌هاتان تا آرنج‌ها را بشوید و بر سرهاتان و پاهاتان تا دو برآمدگی مسح کنید» و مسح در لغت به معنای کشیدن دست بر روی چیزی است و به معنای شستن آن نیست؛ با توجه به اینکه شستن آن به معنای کشیدن دست بر روی آن همراه با ریختن آب است و با این وصف، ریختن آب بر روی سرها و پاها در وضو جایز نیست؛ چراکه شستن آن‌ها محسوب می‌شود، در حالی که خداوند به مسح آن‌ها امر کرده است، نه شستن آن‌ها و این قول اهل بیت و قول ابن عباس، انس بن مالک، عروة بن زبیر، حسن بصری، عکرمه، شعبی و بسیاری از فقیهان است^۳ و از آن لازم می‌آید که برای مسح بر روی سرها و پاها آب جدیدی گرفته نشود، بلکه به آب باقی مانده بر روی دست‌ها بسنده شود.

آری، اگر کسی دست خود را در آب قرار دهد و سپس بر روی سرها و پاها مسح کند، ظاهر این است که اشکالی ندارد؛ چراکه آن با توجه به نریختن آب بر روی سرها و پاها، شستن آن‌ها

۱. ص ۲۷۰

۲. المائدة / ۶

۳. بنگرید به: مصنف عبد الرزاق، ج ۱، ص ۱۸؛ مصنف ابن أبي شيبة، ج ۱، ص ۳۰؛ السنن الكبرى للنسائي، ج ۱، ص ۹۰؛ جامع البيان عن تأويل آي القرآن للطبري، ج ۶، ص ۱۷۵؛ ناسخ الحديث ومنسوخه لابن شاهين، ص ۲۲۱؛ الكشف والبيان للتعليبي، ج ۴، ص ۲۸.

محسوب نمی‌شود و تبعاً بر خلاف امر خداوند نیست و این یکی از دو روایت رسیده از اهل بیت است؛^۱ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«قُلْتُ لِلْمَنْصُورِ: إِنِّي رَجُلٌ كَثِيرُ الشَّعْرِ وَإِنِّي إِذَا أَعْسَلْتُ وَجْهِي وَيَدَيَّ لَا أَبْقِي لِلْمَسْحِ شَيْئًا، فَقَالَ: ادْخُلْ يَدَكَ فِي الْمَاءِ ثُمَّ امْسَحْ وَلَا تَقُلْ هَكَذَا - وَقَبِضْ يَدَهُ»^۲؛ «به منصور گفتم: من مردی پرمو هستم و هرگاه روی خود و دست خود را می‌شویم چیزی را برای مسح باقی نمی‌گذارم، پس فرمود: دست خود را در آب داخل کن و سپس مسح کن، ولی این طور نکن - و دست خود را مشت کرد».

همچنانکه یکی دیگر از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«قُلْتُ لِلْمَنْصُورِ: أَمْسَحُ بِنَدَاوَةِ يَدِي؟ قَالَ: نَعَمْ، قُلْتُ: فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِي يَدِي نَدَاوَةٌ؟ قَالَ: تَضَعُ يَدَكَ فِي الْمَاءِ ثُمَّ تَمْسَحُ وَلَا تَعْتَرِفُ بِيَدِكَ، قُلْتُ: إِنَّهُمْ يَقُولُونَ يَأْخُذُ مِنْ لِحْيَتِهِ أَوْ مِنْ حَاجَتَيْهِ أَوْ مِنْ أَشْفَارِ عَيْنَيْهِ، قَالَ: ذَلِكَ لِمَنْ نَسِيَ الْمَسْحَ حَتَّى دَخَلَ فِي الصَّلَاةِ»^۳؛ «به منصور گفتم: با تری دستم مسح کنم؟ فرمود: آری، گفتم: پس اگر در دستم تری نباشد؟ فرمود: دستت را در آب می‌گذاری سپس مسح می‌کنی و با دستت (آب را) بر نمی‌داری، گفتم: آن‌ها می‌گویند که از ریشش یا از ابروهایش یا از مژه‌هایش بر می‌گیرد، فرمود: آن برای کسی است که مسح را فراموش کند تا آن گاه که به نماز وارد شود».

بنابراین، بهتر است که مسح سرها و پاها با آب باقی مانده بر دست‌ها انجام شود، ولی اگر آب باقی مانده بر دست‌ها کافی نبود، باید دست‌ها را بدون مشت کردن در آب داخل کرد تا به اندازه‌ی کافی تر شوند و سپس مسح را انجام داد؛ مگر اینکه کسی مسح را فراموش کرده و پس از تکبیرة الإحرام به یاد آورده باشد که تا پیش از رکوع می‌تواند از آب باقی مانده بر ریشش یا ابروهایش یا مژه‌هایش بر گیرد و مسح را انجام دهد ان شاء الله.

تعلیقات

پرسش‌ها و پاسخ‌های فرعی

تاریخ: ۱۳۹۷/۵/۱۷

نویسنده: رحمان

پرسش فرعی ۱

در مورد وضو، شستن یا مسح عضوی که خیس یا مرطوب باشد اشکال دارد؟

۱. بنگرید به: الإستبصار للطوسی، ج ۱، ص ۵۹.

۲. گفتار ۱۳۷، فقره ۱

۳. گفتار ۱۳۷، فقره ۲

شستن عضو خیس در وضو با ریختن آب جدید بر روی آن، اشکالی ندارد؛ زیرا این کار شستن آن در وضو محسوب می‌شود که امتثال امر خداوند است. همچنین، مسح کردن عضو خیس هرگاه شستن آن در وضو محسوب نشود، اشکالی ندارد و این هنگامی است که آب در وضو بر روی آن ریخته نشود؛ چراکه هرگاه پیش از وضو بر روی آن ریخته شده باشد، مسح کردن آن در وضو شستن آن در وضو محسوب نمی‌شود و تبعاً مخالفت با امر خداوند نیست؛ خصوصاً با توجه به مبنای علامه حفظه الله تعالی که مسح کردن با آب جدید را جایز دانسته و با توجه به اینکه شستن سر و پاها پیش از وضو مباح است و وجوب خشک کردن آن‌ها برای وضو تکلیف مضاعفی است که به امر مستقلی نیاز دارد، در حالی که امر مستقلی برای آن موجود نیست و اصل برائت ذمه از آن است. بنابراین، اگر محل مسح در حین وضو خشک باشد، خیس کردن آن برای مسح جایز نیست، ولی اگر خیس باشد، مسح کردن آن اشکالی ندارد؛ چراکه برای مسح خیس نشده است و این مستفاد از برخی روایات اهل بیت است که شستن پا پیش از مسح را جایز دانسته‌اند، بدون اینکه از ضرورت خشک کردن آن برای مسح سخنی به میان آورند؛ مانند صحیح‌های زراره که در آن آمده است: «قَالَ لِي: لَوْ أَنَّكَ تَوَضَّأْتَ فَجَعَلْتَ مَسْحَ الرَّجْلِ غَسْلًا ثُمَّ أَضْمَرْتَ أَنَّ ذَلِكَ مِنَ الْمَفْرُوضِ لَمْ يَكُنْ ذَلِكَ بِوُضْوءٍ، ثُمَّ قَالَ: ابْدَأْ بِالْمَسْحِ عَلَى الرَّجْلَيْنِ فَإِنْ بَدَأَ لَكَ غَسْلٌ فَعَسَلْتَهُ فَأَمْسَحْ بَعْدَهُ لِيَكُونَ آخِرُ ذَلِكَ الْمَفْرُوضِ»^۱؛ «به من فرمود: اگر وضو بگیری و پا را به جای مسح بشویی و سپس نیت کنی که این کار واجب است آن وضو نمی‌شود، سپس فرمود: ابتدا بر روی پاها مسح کن، پس اگر خواستی که بشویی و آن را شستی، بعد از آن مسح کن تا آخرش واجب باشد».

بایگاه اطلاع رسانی دفتر معصومین هاشمی خراسانی
مجلس خراسانی

۱. الکافی للکلینی، ج ۳، ص ۳۱؛ الإستبصار للطوسی، ج ۱، ص ۶۵؛ تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۱، ص ۹۳

www.alkhorasani.com

بایگاه اطلاع رسانی دفتر معصومین هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.